

γκιογκιόνα ἡ, ἐνιαχ. *γιογιόνα* Κρήτ. (Μεραμβ. Σητ.)
Ἐκ τοῦ οὖσ. *γκιογκιό*, παρὰ τὸ ὄπ. καὶ τύπ. *γιο-γιο*. Ἡ κατάλ. ἐκ τῆς ἐπικλήσεως *νά, γιογιό, νά* κατ' ἀναλογίαν καὶ πρὸς τὸ συνών. *κατσικά*.

1) Αἰξ ἐνθ' ἀν.: *Πόσο γάλα βγάνει ἡ γιογιόνα;* Μεραμβ.
2) Μεταφ., γυνὴ ὀκνηρά: *Τοῦ διαόλου τῆ γιογιόνα, ποῦ τὴν εἰρήκαμε! Νὰ κάθεται 'ς τὸ σπίτι κ' ἐμᾶς νὰ μᾶσε τρώη ὁ ἥλιος ὅλη μέρα 'ς τὸ χωράφι* Σητ. "Αδικο νὰ σέ 'βρη, γιογιόνα, ὅδε δὲν εἶσαι μόνο νὰ βλέπης τὸ σπίτι (ὅδε... σπίτι = ἀφοῦ δὲν κάμνεις ἄλλο ἀπὸ τοῦ νὰ κάθῃσαι εἰς τὴν οἰκίαν) αὐτόθ.

γκιόζα ἡ, ἐνιαχ. *γιόζα* Σάμ. *γιόζ'* τό, Σάμ. (Μα-ραθόκ. Πύργ. Σπαθαρ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *göz* = συρτάρι, θήκη.
1) Σανίδες ἐντειχισμέναι παρὰ τὴν ἐστίαν οἰκίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων τοποθετοῦνται ποτήρια ἐνθ' ἀν. 2) Μικρὰ ξυλίνη ἀποθήκη Σάμ. (Πύργ. Σπαθαρ.)

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. *Γιόζα* Πελοπν. (Κα-λάβρυτ. Κόρινθ. Φεν.) *Γιόζα* Στερελλ. (Φθιωτ.)

γκιοζεντίζω Θράκ. (Καλαμ.) *γκιοζεδίζω* Βιθυν. (Κα-τιρ.) *κιοζετίν-ρου* Λυκ. (Λιβύσσο.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *göz dirmek* = προσηλῶ τοὺς ὀφθαλ-μούς.

Παρατηρῶ, προσέχω, περιποιῶμαι, φροντίζω ἐνθ' ἀν.: *Τὰ καλάθια νὰ τὰ γκιοζεντίζ' με, νὰ μὴ σπάσ'νε* Θράκ. (Κα-λαμ.) *Σὰν εἶδε ὁ βασιλὴς τὸ κορίτσι, τὸ 'βανε 'ς τὸ παλάτι καὶ εἶπε νὰ τὸ γκιοζεδίζοννε καλά* (ἐκ παραμυθ.) Βιθυν. (Κατιρ.)

γκιοζλεμές ὁ, Θράκ. (Ἀρκαδιούπ.) Προπ. (Ἀρτάκ. Πάνορμ.) *γιοζλεμές* Θράκ. (Μέτρ.) *γκιουζλεμές* Θράκ. Μακεδ. (Δαμασκ.) *γιοζλεμές* Θράκ. (Αἶν.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *gözleme* = εἶδος γλυκύσματος.
Εἶδος πλακοῦντος παρασκευαζομένου ἐκ φύλλου ζύμης, τυροῦ, βουτύρου, γάλακτος, ὧν καὶ σακχάρους ἐνθ' ἀν.
β) Κρεατόπιττα Προπ. (Ἀρτάκ. Πάνορμ.)

γκιόκιος ἐπίθ. ἐνιαχ. *γιόζ'κους* Θράκ. (Αἶν.) Θηλ. *γκιόζ'σσα* Μακεδ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *gök* = κυανοῦς.
1) Ἐπὶ ἀμνάδων, ἡ ἔχουσα μελανωπὸν τὸ περίξ τῶν ὀφθαλμῶν μέρος τῆς κεφαλῆς Μακεδ. 2) Ἐπὶ βοῶν, ὁ ἔχων χρῶμα ἐρυθρομέλαν Θράκ. (Αἶν.)

γκιόλι τό, πολλαχ. *γιόλι* Θράκ. (Μέτρ.) Κύθηρ. *γιόλ'* Α. Ρούμελ. (Βοδεν. Καβακλ. Φιλιπούπ.) Ἡπ. (Πρέβ.) Θεσσ. (Βαμβακ. Ναθράκ.) Θράκ. (Ἀδριανούπ. Ἡρακλίτσα. Κερωτ. Μάδυτ. Μαρών. Σουφλ.) Μ. Ἀσία (Κυδων.) Μακεδ. (Ἀσσηρ. Βλάστ. Βόιον Βρασν. Ἐλευθερ. Ἐράτυρ. Κίτρ. Χω-ριστ. κ.ά.) Προπ. (Ἀρτάκ.) Σαμοθρ. *κιόλι* Πόντ. (Ἀμισ.) *κιόλ-λι* Μεγίστ. *κιόλ'* Πόντ. (Κὰρς Χαλδ.) *κόλ'* Καππ. (Φλογ.) *κέλ'* Πόντ. (Κοτύωρ.) *γκιόλα* ἡ, Θράκ. (Καβακλ. Σκόπ. κ.ά.) Μακεδ. (Δοξᾶτ. Ρουμλ.) *γιόλα* Θράκ. (Μέτρ. Σαρεκκλ. κ.ά.) *κιόλ-λα* Μεγίστ. *κιόλ-λια* Ρόδ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *göl* = λίμνη.
Λίμνη ἢ λάκκος ὀμβρίων ἢ ἀκαθάρτων ὑδάτων, τέλμα ἐνθ' ἀν.: *Ἡ βίδρα πάει κι 'ς τὰ γκιόλια, πάει κι 'ς τὰ που-τάμια* (βίδρα = ἐνυδρίς) Προπ. (Ἡρακλίτσα.) *Γκιόλα γίν'-κιν ἢ στράτα 'π' τ' βρογχή* Μακεδ. (Ρουμλ.) *Ἡ μαννίτσα*

μᾶς ἔφερε τὸ παιδί μας 'πὲ τῆ γιόλα (μαννίτσα = μαῖα. κατὰ τὰ λεγόμενα περὶ τῶν νεογνῶν) Θράκ. (Σαρεκκλ.) *'Ο δρόμος ἔναι-γ-οῦλο γιόλις αὐτόθ.* 'Σ σὸ κεπὶν ἀτ'ς ἀπέσ' ἔχ' ἔναν κέλ' κι ἄρδευ' τὰ λάχανά 'τ'ς (κεπὶν = κῆπος) Πόντ. (Χαλδ.) *Εἶπεν ὁ βασιλγιάς νὰ ρίξουν τήγ-γεναῖαν του 'ς τὴν κιόλ-λαν κ' ἐροίχναν της τ' ἀποφάγια κ' ἔτρωε* (ἐκ πα-ραμυθ.) Ρόδ. || Φρ. *Εἶναι γιόλι ἀπὸ νερά* (ἔχει πλημμυρίσει ὁ τόπος) Κύθηρ. *Εἶναι γκιόλ' ἀπ' τῆ βρογχή* (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Μακεδ. (Ἐράτυρ.) *Ἐγὶνα γκιόλ'* (διεβράχην ἐκ βρογχῆς). Συνών. φρ. *ἔγινε λούτσα - μούσκε-μα - παπὶ* Ἡπ. (Πρέβ.) || Ἄσμ.

'Ακούσετέ με νὰ σᾶς πῶ, 'ς τῶν Φάμπρικας τὸ γκιόλι οὔτε πεσέτ' ἀφήσανε οὔτε λινο σεντόνι

Ἴων. (Σμύρν.) β) *Τεχνητὴ λίμνη* Ἡπ. Θεσσ. Μακεδ. (Χωριστ.)

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. *Γκιόλι* Μακεδ. (Καβάλλ.) *Γιόλ'* Θεσσ. 'ς τοῦ *Γιόλη* Πελοπν. (Μάν.) *Γιόλ-λι* Μεγίστ. *Γκιόλια* Θράκ. (Ἀμόρ.) Μ. Ἀσία (Κυδων.) Μα-κεδ. (Βόιον Καστορ.) Στερελλ. (Νεοχώρ.) *Γιόλια* Λέσβ. *Κιόλ-λια* Μεγίστ. *Γκιόλ'* *Γιακᾶς* Μακεδ. (Στεφανιν.) *Τρα-νὴ Γκιόλα* Θράκ. (Κερωτ.)

γκιολιάζω Ἴων. (Βουρλ. Σμύρν.) *γκιουλιάζου* Στερελλ. (Τριχων. Φθιωτ. Φωκ.) *κιολ-λιάζω* Ρόδ. *γκουλιάζου* Θεσσ. (Τρίκκ.) Στερελλ. (Μέγα Χωρ.)

Ἐκ τοῦ οὖσ. *γκιόλι*.
1) Λιμνάζω Στερελλ. (Μέγα Χωρ. Τριχων.): *Γκούλιασι τοῦ νερό 'ς τοῦ χουράφ'* Μέγα Χωρ. 2) Ἐκχύνομαι, πλημ-μυρῶ Στερελλ. (Τριχων.): *Γκιόλιασι τοῦ κρασί 'ς τοῦ κα-τώι. Γκιόλιασι τοῦ πουτάμ'.*

γκιονάκι τό, ἐνιαχ. *γιουνάκ'* Εὐβ. (Αἰδηψ.) Θεσσ. (Ἀλ-μυρ.) Σάμ. *ἀγκιονάτι* Τσακων.

Ἐκ τοῦ οὖσ. *γκιόνης*.
1) Ὡπευτ., τὸ νυκτόβιον πτηνὸν *γκιόνης*, τὸ ὄπ. βλ., ἐνθ' ἀν.: *Τοῦ γιουνάκ' κάθα βράδ' φονάξ' κλαφάρ'κα* Σάμ. 2) Μετων., ἄνθρωπος μωρός, βλάξ Σάμ.: *Τίπουτα πλιά δὲ δουρεῖ νὰ νοιώσ' κι αὐτός, τέλεια γιουνάκ' εἶναι* Συνών. *ἀγάθας, ἀγαθιάρης, ἀγαθόπουλος, ἀγα-θὸς Α3, ἀγαθούκλης, ἀγαθούλης, ἀγαθω-τὸς 2, ἀλαφροκαύκαλος, ἀλαφροκέφαλος, ἀλαφρονούσης, ἀλαφροπαλάντζας, ἀλα-φρὸς 9, βλάκας, βλακόμετρο, βλακόμου-τρο, κουτὸς, μποῦφος, χαζὸς 3* Ἐπιδημικὴ νόσος τῆς παιδικῆς ἰδίως ἡλικίας, χαρακτηριζομένη ὑπὸ ἰδιάζοντος παροξυσμοῦ βηχός, ὁ κοκκύτης Εὐβ. (Αἰδηψ.) Θεσσ. (Ἀλμυρ.): *Τοῦ πιδί μ' ἔχ' γιουνάκ'* Αἰδηψ. Συνών *ἀλεπόβηχας 2, γαιδοουρόβηχας 2, κορα-κόβηχας, κουκουλλόβηχας, σκυλλόβη-χας*.

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τὸν τύπ. *Γκιονάκης* Ἀθῆν. κ.ά.

γκιόνης ὁ, κοιν. *γιόνης* Ἀντίπαξ. Ἐρεικ. Ζάκ. Ἰθάκ. Κέρκ. Λευκ. Μαθράκ. Μέγαρ. Ὄθων. Παξ. *γκιόνη* Τσακων. (Χαβουτσ.) *γκιόν'* Εὐβ. (Αἰδηψ.) Ἡπ. (Ἄρτοπ. Δωδών. Ζαγόρ. Πλάκ. Τζουμέρκ. κ.ά.) Θεσσ. (Τρίκερ.) Μακεδ. (Ἀρέθουσ. Ἀρκοχώρ. Ἀσσηρ. Βέρ. Καλλίπ. Μεσολακκ. κ.ά.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Ἀστακ. Σπάρτ. Φθιωτ.) *γιόν'* Ἀλόν. Σκόπ. *τζιόνης* Πελοπν. (Μάν.) *τζιόν'* Στε-ρελλ. (Ἀράχ.) *τζόνης* Πελοπν. (Πυλ. Ξεχώρ.) *κιόνης* Πε-

λοπν. (Λογγ.) γκιόνι τό, "Ηπ. Θεσσ. (Παλαμ. κ.ά.) γιόν' Θράκ. (Μάδυτ.) γιόνι άγν. τόπ. τόπ. κιοίνι Πελοπν. (Χατζ.)

'Εκ του 'Αλβαν. *g o n*. 'Ιδ. G. Meyer, Neugr. Stud., 2, 65. Πβ. του αυτού Alban. Wörterb., 141. Πβ. εις έγγρ. του 1687 «τό χωράφι εις του Γκιόνη».

1) Τό πτηνόν Σκώψ ό κοινός (Otus scops) τής οίκουγ. των Γλαυκιδών (Strigidae) κοιν. : 'Ο γκιόνης μένει όλοχρονούθε έδω και τό λέει, άμα ζεστάνη ό τόπος Πελοπν. (Κλειτορ.) *Εϊχαμαν ένα βλάτανο και κάθονταν άπάνου ό γκιόνης* "Ηπ. (Μαργαρ.) *Απόψι όλ' τ' νύχτα άκουα του γκιόν' Μακεδ.* ('Αρκοχώρ.)

... "Οδας άφιφώνη,

τό πουλλι θλιμμένο 'ς τό κορι γλαρώνει
τς' όλη νύχτα κράζει: τζόνη, τζόνη

("Οδας άφιφώνη = όταν νυχτώνη, κορι = κλάδος' εκ παραμυθ.) Πελοπν. (Ξεχώρ.) || Φρ. *Γι' τις γκιόν'ς* (ήγγρύπνησες καθ' όλην την νύκτα) "Ηπ. (Τζουμέρκ.) *Γκιόν'ς να γέφ'ς!* (να μείνης έρημος και να θρηνης δια την καταστροφήν σου' άρά) "Ηπ. || Παροιμ.

Που' χει γκιόνη 'ς τό βουνό, | καρτερεί να δη καλό ;
(επί του προσδοκώντος άδύνατον βοήθειαν) Αίγιν.

Τό κακό γυρεύ' ό γιόνης, | τό κακό του τότε βρίσκει
(ό επιδιώκων την άδικίαν τιμωρείται) Κεφαλλ.

Γκιόνης δέρνει, γκιόνης σκούζει, | γκιόνης τρέχει κι
άγκαλνάει
(άγκαλνάει = καταγγέλλει) I. Βενιζελ. Παροιμ.², 48, 82 || Γνωμ.

Λαλει ό γκιόνης για νερό κι ό χουρχουλιός για ξέρη
(χουρχουλιός = βύας, *μ π ο υ φ ο ς*) Πελοπν. (Καστρ.) Τό γνωμ. εις παραλλαγ. πολλαχ. || 'Ασμ.

Για δες πώς τά 'φερ' ό καιρός, πώς τά 'φεραν οί χρόνοι,
να παιζ' ό λύκος με τ' άρνι κ' ό γκιόνης με τ' άηδόνι
|| Ποιήμ.

'Ο γκιόνης τό αιώνιο παράπονό του αρχίζει
I. Πολέμ., Χειμώνανθ., 148

Και δέν ακούγονταν ψυχή ούτε ή φωνή του γκιόνη
K. Κρυστάλλ., Καλόγ. Κλεισούρ., 5, 133

'Ως και τά κυπροκούδουνα κ' οί γκιόνηδες κι οί γρούλλοι
έμέθυσαν άπ' τή χαρά τ' άποψινοϋ τ' Απρίλη

Σ. Γρανίτσ, εις 'Ανθολ. Η. 'Αποστολίδ., 58 Συνών. *γκιόν-νάκι 1, κ λ ω σ σ ο ς, νυχτοπούλλι, χαροπούλλι, χουχουριστής.* 2) Μετων., άνθρωπος εύήθης, βλάξ Εϋβ. (Αϊδηψ.) Στερελλ. (Αϊτωλ. κ.ά.): *Τί περιμέν'ς άπ' αυτόν του γκιόν'!* Αϊδηψ. *Γκιόν'ς εϊσι 'λότιλα!* Αϊτωλ. Συνών βλ. λ. *γκιόνάκι 2.* 3) Τό πέος Πελοπν. (Δημητσάν.) Στερελλ. ('Αράχ.): *"Ελα να μ' δής του τζιόν'* 'Αράχ. Συνων. *ά γ γ ο υ ρ ι 1β, καλαμπαλίκι, νταλαβέρι, ψωλή. γ* 'Υπό τον τύπ. τ' *άβγά του γκιόνη*, οί όρχεις Στερελλ. ('Αράχ.) Συνών. *ά γ γ ε ι ό 6, άμαρτωλά* (βλ. *άμαρτωλός Β2*), *άμάλαγα* (βλ. *άμάλαχτος 1γ*), *αρχίδια, άχαμνά* (βλ. *άχαμνός*), *γείτονες, διδύμια, τρυφερά* (ιδ. *τρυφερός*), *τρυφερούλια* (βλ. *τρυφερούλης*. Πβ. *άμελέτητα* (βλ. *άμελέτητος*).

'Η λ. και ως έπόν. 'Αθην. Πελοπν. (Βούρβουρ.) Στερελλ. (Αϊτωλ.) Τσακων. κ.ά., ως παρωνύμ. υπό τον τύπ. *Γιόνης* Κεφαλλ. και ως τοπων. υπό τους τύπ. 'Σ του *Γκιόνη* "Ηπ. (Φιλιάτ.) Παξ. 'Σ του *Γκιόν'* Θεσσ. (Πήλ.) 'Σ του *Γκιόνη*

τη *Ρίζα* Πελοπν. (Καρδαρ.) 'Σ του *Γκιόνη* τό *Λάζο* (=λόχη) Πελοπν. (Γορτυν.) *Τ' Γκιόν'* του *Πλάι* Θεσσ. (Συκαμν.) του *Λιβιάδ'* τ' *Γκιόν'* Θεσσ. ('Οζόν) *Του Α'θάρ'* τ' *Γκιόν'* "Ηπ. (Πράμαντ.) *Γιόν'* Βρούσ' Εϋβ.

γκιοξαρης επίθ. "Ηπ. (Δρόβιαν.)

'Εκ του ούς *γκιοξάρι*.

'Ο φορών *γκιοξάρι*, τό όπ. βλ.

γκιοξάρι τό, "Ηπ. (Παραμυθ.) *γκιοξάρ'* "Ηπ

'Εκ του ούς *γκιόξι* και τής παραγωγ. καταλ. *-άρι (Ι)*.

'Αργυροϋν ή επίχρυσον κόσμημα τής έθνικής άνδρικής ένδυμασίας φερόμενον επί του στήθους. Συνών. *τσαπράζι*.

γκιόξι τό, "Ηπ. (Αύλοτοπ. Δερβίτσ. Δίβρ. Κόκκιν. Λάκκα Σούλ. Μαργαρ. Τσαμαντ) *γκιόξ'* "Ηπ. ('Αρτοπ. Ζαγόρ. Κουκούλ. Κρυσπ. Σχωρ.) *γκιόκοσ'* "Ηπ. (Πρέβ.) *κιόνξι* Πόντ. *γκιόσ'* "Ηπ. (Ζαγόρ.) *γκιόξη ή*, "Ηπ. (Μαργαρ.)

'Εκ του 'Αλβαν. *g j o k s* = στῆθος, θώραξ.

1) 'Ιδία κατά πληθ., τό στῆθος, τό στέρνον ένθ' άν.: *Τόν έπιακε 'πό τό γκιόξι και τό βέταξε κάτ'* "Ηπ. (Μαργαρ.) *Σ' βήκε του γκιόξ', δε ράβ'ς λίγον του π'κάμ'σό σ'*; "Ηπ. (Κρυσπ.) *Ού λύκος άρπαξι του μπ'λάρ' άπου του γκιόξ'* "Ηπ. (Κουκούλ.) *Μην ανοίγ'ς τά γκιόξια σ' έτσ', θά κρωώης* "Ηπ. (Ζαγόρ.) *Πιάσ' τ' γίδα 'ς τά γκιόξια, να δής αν είνι παχειά αυτόθ.* || 'Ασμ.

"Εχεις ώμίτζα 'πίπλατα, κιόνξα άρωματωμένα
Πόντ. β) Μεταφ., δύναμις, ικανότης "Ηπ. (Ζαγόρ. Τσαμαντ.): *Αυτή ή δουλειά θέλει γκιόξι Τσαμαντ. Για να κάτ'ς αυτή τ' δ'λειά, θέλ'ς μιγάλο γκιόσ' Ζαγόρ.* 2) 'Ο μαστός "Ηπ. (Μαργαρ.): *Δε 'ν απολάγαμαν τή γκιόξη. Μαζωνομάσταν και φυλαγομάσταν να μη φαινόμεσταν.*

γκιορε επίρρ. Κωνπλ. *γιορε* Κρήτ. ('Ηράκλ.) *γκιορε* Θράκ. ('Αδριανούπ.) Μακεδ. (Πάγγ.) *κιορε* Πόντ. (Κοτύωρ. Σάντ.) *κιορεν* Πόντ. (Χαλδ.) *κιορεν* Πόντ. (Χαλδ.) *κορά* Καππ. (Φάρασ.) *κερξ* Πόντ. (Σάντ.)

'Εκ του Τουρκ. *g ö r e* = συμφώνως.

1) Συμφώνως προς τι, έν συμφωνία Καππ. (Φάρασ.) Πόντ. (Κοτύωρ. Σάντ. Χαλδ.): *'Σ σο είπαμε κιορε ποίσον* Κοτύωρ. || Παροιμ. *'Σ σο γεργάνι σ' κιορεν άπλωσον τά ποδάρξ σ'* (*γεργάνι* = έφάπλωμα. Συνών. παροιμ. *"Απλωνε τά πόδια σου κατά τό πάπλωμά σου* κοιν.) Πόντ. 2) Προφανώς Θράκ. ('Αδριανούπ.) Κρήτ. ('Ηράκλ.) Κωνπλ. Μακεδ. (Πάγγ.): *Πάει γιορε-γιορε να μαλώσωμε* 'Ηράκλ. *Μι άδίκιφι γκιουρε-γκιουρε* Πάγγ.

γκιός επίφών. κλητικόν "Ηπ. (Μέτσοβ. Σιράκ. κ.ά.) *γός* "Ηπ. ('Ιωάνν.)

Λέξις πεποιημένη.

Προτρεπτικόν εις ήμίονον δια να προχωρήση ταχύτερον ή να στραφή προς τά δεξιά ή άριστερά ένθ' άν. Πβ. *γκιό*.

γκιόσα ή, σύνηθ. *γιόσα* "Ανδρ. Ζάκ. "Ηπ. ('Ιωάνν.) Θεσσ. Μύκ. Πελοπν. (Βραχν. Λακεδ.) κ.ά.

'Εκ του 'Αλβαν. *g j o s e a*. Κατά G. Meyer, Neugr. Stud., 2, 65, ή λ. έν τή 'Αλβαν. σημαίνει ψητόν αίγειον κρέας και προέρχεται εκ τής Σερβ. *k o s j e*.

